

Některé další faktory podílející se na tvorbě vyučovacího klimatu

Pedagogická orientace 3/2003

Jana Kašpárková

Zpracovala: Dana Foktová

Vyučovací klima

- Jev, jenž působí na žáky zvnějšku a spojuje se s jejich prožíváním a posuzováním
- Je to kvalita vyučování s charakteristickými znaky, které žáci prožívají a které mohou mít vliv na jejich chování
- Vyskytuje se v rámci pedagogické interakce: učitel – žák
- Lze ho posuzovat zvnějšku (pozorování reality výzkumníky) nebo zevnitř (hodnocení žáky)
- Může být ovlivněno různými determinantami (prostředí školy a třídy, celkový koncept, architektura, organizační znaky, učitel, žák, skupina...) a dochází zde k interakci (klima a faktory prostředí)

Další faktory

- Pořádek a organizovanost vyučování
- Jasnost pravidel
- Posuzování a hodnocení studentů
- Rozmanitost a participace ve vyučování
- Učitelovo nadšení a rozhled

Pořádek a organizovanost vyučování

- Učitel obeznámí studenty s nadcházející látkou a předloží stručný dlouhodobý plán výuky – kvalita strukturování výuky
- Zkvalitní přípravu na hodinu, což se projeví hladkým průběhem vyučování – méně námahy během hodiny
- Zajistí plynulost a dostatek času zefektivněním práce s přístroji a jinými pomůckami během hodiny, prací ve skupinách a tvořením příjemné atmosféry
- Stanoví jasné cíle a úkoly
- Dohlíží na dění v hodině, aby žáci měli pocit o dohledu
- Vyžaduje dodržování kázně a respekt

7 aspektů, které by se měly ve vyučování objevit:

1. Návrhy studentů na zpestření výuky a zadávání domácích úkolů
2. Zajímavost výkladu a upřednostňování dialogů
3. Kvalitní prezentace, jednoduché porozumění, adekvátní požadavky a bezprostřední pomoc
4. Dodržování tématu při hodinách
5. Obměňování materiálů a výběr vhodných pomůcek
6. Začlenění odpočinkové činnosti
7. Tvorba a dodržení vyučovacího programu v hodině

Jasnost pravidel

- Pravidla jsou formální prohlášení všeobecných pokynů k vyžadovanému a zakázanému chování
- Přesnější je seznam zákazů a příkazů než dovolené chování
- Upřednostňují se funkční pravidla v malém počtu (i lepší zapamatovatelnost)
- Stanovení a prosazování pravidel prostředky dle uvážení, protože neslušné chování vede k negativním emocím a špatné spolupráci
- Spoluúčast studentů na tvorbě řádu (dodržování, naplnění)
- Striktní dodržování sankcí

Posuzování a hodnocení studentů

- Učitel zjišťuje skutečný stav vědomostí a dovedností žáků (porovnání s cíly výuky)
- Odhaluje slabší oblasti k zefektivnění další výuky a hodnotí vytvořený základ
- Jeho hodnocení by mělo být spravedlivé a nezájaté
- Možnost studentům podílet se na hodnocení – odhalení nedostatků a směřování k nápravě
- Častěji chválí a stimuluje k požadované odpovědi
- Hodnotí chování – je-li nevhodné prověří ho, projedná, poskytne pomoc, udělí napomenutí nebo trest

6 důvodů hodnocení

1. Zpětná vazba o práci pedagoga (dosažení cílů)
2. Zpětná vazba žákům o pokroku (představa o cíli a možnosti jeho dosažení)
3. Informace o úspěšnosti – motivace k lepší organizaci a dosažení vyššího hodnocení
4. Hodnocení využít jako podklad k vedení záznamů o potřebách a možnosti konzultace
5. Hodnocení zaznamenávat jako informaci o aktuálním prospěchu a potřebách
6. Slouží jako ukazatel zvládnutí učiva a připravenosti pro další studium

Rozmanitost a participace ve vyučování

- Základem participace je aktivní přístup a potřeba komunikovat s ostatními
- Využívá se dialogu v rozmanitých formách (ve skupině, simulovaný, písemné otázky, metody inscenační, situační, brainstormingové)
- Využívá se pomůcek, aktivního podílení studentů na hodině, exkurzí, návštěv odborníků a prostoru pro dotazy
- Různá participace je způsobena:
 - Velkým počtem studentů
 - Lokalizací studentů (přední lavice)
 - Rozdílnou preferencí učitelů ke studentům (postojové orientace)
 - Rozdílnou komunikací mezi pedagogem a studentem (sexové rozdíly)

Učitelovo nadšení a rozhled

- Je člověk, který se neustále vzdělává a vychovává děti, mládež a dospělé
- Je iniciátorem ve výchovném procesu
- Plánuje a organizuje výchovně vzdělávací proces, vede k osvojování vědomostí, rozvíjení schopností, potřeb a zájmů
- Vzor dospělého člověka – postoji, vyspělostí a mravními zásadami
- Pro jeho úspěšný výkon je nutné všeobecné vzdělání a široký filozofický, vědecký a kulturní rozhled

- Jeho odborná úroveň by měla přesáhnout okruh učební látky a samozřejmostí je znalost nejnovějších poznatků a snaha doplňovat a obnovovat získané vědomosti a celoživotně se vzdělávat a zdokonalovat
- Měl by mít znalosti nejen ve svém oboru, ale i v cizích jazycích a v počítačové technice včetně internetu
- Nemělo by ho opouštět nadšení, radost a pedagogický optimismus
- Nadšení by měl čerpat z vykonané práce, úspěchů studentů, z práce, která ho baví a potom předávat znalosti s chutí, elánem a lehkostí
- Měl by ovlivňovat celou osobnost studenta
- Měl by umět efektivně a organizovaně vést třídu. Jasně a srozumitelně vykládat látku. Být studentům k dispozici
- Klíčovou roli má ve schopnosti interakce slabších studentů mezi ostatní
- Měl by mít velkou dávku trpělivosti, odvahy a schopnost řešit věci v klidu

Závěr

- Vyučovací klima je speciální jev, na který můžeme pohlížet z hlediska faktorů uvedených v tomto článku.
- Znalost těchto charakteristik může pomoci při hledání východisek z obtížných situací a může být základem pro celkové zlepšení vyučovacího procesu.

Děkuji za pozornost

